

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (освітньо-науковий)
Кафедра	Реставрації та експертизи творів мистецтва	Рік навчання	3
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Фахова
Спеціальність	023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	Семестр	1

Реставрація творів живопису

Семестр 5

Викладач	Хоменко Катерина Олександрівна
E-mail	khomenkoko@gmail.com
Заняття	Понеділок 9:00-10:35, сереза 13.00-15.30 онлайн (zoom, telegram)
Консультації	п'ятниця 12:20–13.00
Адреса	к. 407, поверх 4, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон	057 706-03-50 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — СПРтЕТМ); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* — *doc, docx, ілюстрації* — *jpeg, pdf*. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультації з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна має обов'язкові передумови для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Методичні рекомендації

1. Реставрация произведений искусства станковой масляной живописи. Учебное пособие. – М.: Искусство, 1977.
2. Бергер Э. История развития техники масляной живописи. / Э. Бергер. – М.: Издательство Академии художеств СССР, 1961.
3. Грабарь И. О древнерусском искусстве. Исследование. Реставрация и охрана памятников. / И.Э. Грабарь. – Л.: Наука, 1966.
4. Киплик Д. Техника живописи. / Д. Киплик. – М.-Л.: Искусство, 1950.

5. Кудрявцев Е. Техника реставрации картин. / Е. Кудрявцев. – М.: Изд. ГТГ, 1948.
6. Кудрявцев Е. Основы техники и консервации живописи. / Е. Кудрявцев, А. Лужецкая. – М.-Л.: Искусство, 1937.
7. Сланский Б. Техника живописи: живописные материалы. / Б. Сланский. – М.: Академия художеств СССР, 1962.
8. Гренберг Ю. Технология станковой живописи. / Ю.И. Гренберг. – М.: Изобразительное искусство, 1982.
9. Фармаковский М. Консервация и реставрация картин музейных коллекций. / М. Фармаковский. – М., 1947.
10. Никитин М. Химия в реставрации: Справочное пособие. / М.К. Никитин, Е.П. Мельникова. – Л.: Химия, 1990.
11. Основы музейной консервации и исследования произведений станковой живописи. / Сост. и науч. ред. Ю.И. Гренберг. – М.: Искусство, 1976.
12. Технология, исследование и хранение произведений станковой и настенной живописи. / Под ред. Ю.И. Гренберга. – М.: Изобразительное искусство, 1987.
13. Филатов В. Реставрация станковой масляной живописи. / В.В. Филатов. – М.: Изобразительное искусство, 1986.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word. Мікроскопи МБС-2, МБС-9, Приладдя для дослідження в ультрафіолетовім та інфрачервонім діапазоні довжини електромагнітних хвиль. Негатоскоп. Лупи 3-10 крат.Набір світлофільтрів. Реактиви для мікрохімічних досліджень. Різновиди клеїв (глютинові або осетрові) та електронні праски для укріплення фарбового шару. Різновиди фарб (акрилові, олійні, акварель) та розчиники (вода, скипидар, лак дамар ний) для поповнення втрат фарбового шару. Крейда для поповнення втрат ґрунту.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою вивчення дисципліни «**Реставрація творів живопису**» є:

- оволодіння сучасними методами реставрації станкового живопису з застосуванням сучасних та класичних матеріалів, заснованими на принципах наукової, «музейної» реставрації;
- виконання під час практичної реставрації на високому професійному рівні складних консерваційних та реставраційних робіт на творах, що мають культурну цінність;
- самостійне ведення реставраційної документації, вміння орієнтуватись у видах та причинах руйнувань;

- вміння вибирати студентами методики реставрації та реставраційні матеріали, які є найбільш ефективними для даного твору; індивідуально підходити до кожного твору, як до пам'ятки певної історичної епохи.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин / 6 кредитів ECTS у 1 семестраі. Навчальна дисципліна «Реставрація творів живопису» складається з 2 модулів, які містять 8 завдань, які зв'язані між собою змістовими складовими.

3 курс. 5 семестр. Реставрація творів живопису з середніми руйнуваннями фарбового шару, ґрунту, основи

Розділ 1.

Завдання 1. Приладові дослідження творів.

Рентгенографія. Дослідження в УФ-променях. Дослідження в ІЧ-променях.

Хімічний аналіз. Дослідження з відбором проб.

Завдання 2. Ознайомлення з особливостями техніки консервації основи з різними видами руйнувань, ознайомлення з сучасними методиками в реставраційній практиці.

Укріплення зруйнованих основ. Дезінфекція творів живопису. Консолідація деструктованих основ.

Завдання 3. Вивчення техніки укріплення фарбового шару та ґрунту різноманітними засобами.

Профілактичне заклеювання. Техніка пропарювання та пропрасовування. Усунення деформацій. Двосторонні укріплення. Клеї природного походження. Синтетичні адгезиви. Акрилові консоліданти.

Завдання 4. Оволодіння методами поповнення втрат дерев'яної основи.

Поповнення льотних отворів, сколів, механічних пошкоджень.

Розділ 2.

Завдання 1. Потоншення лакової плівки

Завдання 2. Усунення слідів кіптяви, та інших термічних пошкоджень

Завдання 3. Усунення записів. Вивчення методик видалення неавторських втручань.

Завдання 4. Поповнення втрат ґрунту

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Під час освоєння студентами дисципліни «Реставрація творів живопису» оволодіння знаннями здійснюється з урахуванням вимог щодо навчального процесу. Програмою передбачено отримання, закріплення знань і умінь, та розвиток навичок, що стосуються процесу роботи з пам'ятками станкового живопису. На цьому етапі навчання студент не тільки отримує теоретичну та практичну базу знань, але і навчається безпосередньо застосовувати її механізми у практичній реставрації.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі *екзаменаційного перегляду*. Передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних модульних переглядів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	А	А+ 98–100	задовільно	64–74	Д
			А 95–97		60–63	Е
			А- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	В		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	С				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. За необхідності аспірант має спитати дозволу вийти з аудиторії (окрім заліку).

Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції.

У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з аспірантами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–20
2	Поточний контроль	0–20
3	Поточний контроль	0–20
4	Поточний контроль	0–40
Всього балів		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали		Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
А+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
А	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові

			матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–15	32–35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність аспіранта під час семінарських занять (3), виступ на конференції або публікацію статті за темою дослідження, виконані в межах дисципліни (5–8), а також участь у житті групи (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено у методичних матеріалах. Також на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

1. Алексеев-Алюрви Ю. Краски старых мастеров от античности до конца XX в. / Ю.В. Алексеев-Алюрви. – М., 2000.
2. Алексеев-Алюрви Ю. Красочное сырье и краски, используемые в живописи. Анализ и описание природного минерального и органического сырья, рецепты приготовления красок. / Ю.В. Алексеев-Алюрви. – М: Грааль, 2000.
3. Виннер А. Как пользоваться темперой. / А.В, Виннер. – М.: Искусство, 1951.
4. Виннер А. Фресковая и темперная живопись. Вып. 3. Материалы и техника станковой темперной живописи. Ч. 1. Темпера, основания и грунты. / А.В, Виннер. – М-Л.: Искусство, 1948.
5. Виннер А. Фресковая и темперная живопись. Вып. 3. Материалы и техника станковой темперной живописи. Ч. 2. Краски, высыхание красок темперы. / А.В, Виннер. – М-Л.: Искусство, 1948.